

Dr hab. Małgorzata Sajna-Mataczyńska
Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego
w Poznaniu

Warszawa, 17-06.2024 r.

Recenzja pracy doktorskiej mgra Xudong Baia pt. „Studium partii fortepianowej w chińskiej pieśni artystycznej do słów klasycznej poezji chińskiej. Analiza interakcji między pianistą i wokalistą”

Zleceniodawca

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne prowadzone na podstawie nowej ustawy z dn.20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm), pismo z dnia 8 kwietnia 2024 o powierzeniu mi funkcji recenzenta.

Ocena pracy doktorskiej

Dziełem artystycznym przedstawionym mi do recenzji jest płyta CD z nagraniem 12 pieśni artystycznych do słów klasycznej poezji chińskiej w wykonaniu mgra Xudong Baia (fortepian) oraz towarzyszących mu śpiewaczki oraz skrzypaczki, których dane niestety nie zostały sprecyzowane. Podobnie zawartość tej płyty nie została należycie opisana, zarówno pod kątem listy wybranych do nagrania dzieł, czasu ich trwania, jak i miejsca i daty nagrania oraz jego reżysera.

Aby profesjonalnie i rzetelnie ocenić dzieła, które wykraczają poza szeroko rozumiany kanon literatury muzycznej, pomocne byłoby dołączenie do pracy , przynajmniej do wglądu, źródeł nutowych. Niestety Doktorant nie zdecydował się na takie rozwiązanie. Chcąc jednak dobrze wywiązać się z mego recenzenckiego zadania, dotarłam do nich we własnym zakresie.

Mgr Xudong Bai zaprezentował na swej płycie następujące utwory:

Liu Qing – *Pieśń człowieka z Yue*, **Zhao Jiping** - *Guanju*, **Huang Zi** – *Kwiaty nie są kwiatami*, **Li Yinghai** – *Most klonowy nocą*, **Zhao Jiping** – *Myśli cichą nocą*, **Wang Zhenya** – *Trzy refreny przełęczą Yangguan*, **Zhou Yi** – *Spinka do włosów wyglądająca jak feniks*, **Qing Zhu** – *Żyję u źródeł rzeki Jangcy*, **Qing Zhu** – *Rzeka płynie na wschód*, **Liu Xue** – *Pieśń o czerwonej fasoli*, **Huang Zi** – *Trzy życzenia róży*, **Zhao Yuanren** – *Naucz mnie, jak o nim nie myśleć*.

Spośród wymienionych kompozycji moją szczególną uwagę zwróciły pieśni *Guanju* (poemat miłosny wykorzystujący i imitujący niezwykle koloryt tradycyjnych chińskich instrumentów – guqin i dizi), *Most klonowy nocą* (w którym pianista w znakomity sposób operuje muzycznym czasem, ozdabiając frazy stylowymi, orientalnymi figuracjami) oraz (najbardziej zróżnicowana pod względem wyrazowym) *Rzeka płynie na wschód*. Urokliwa pieśń *Trzy życzenia róży* z towarzyszeniem skrzypiec nasuwa zaś skojarzenia z genialnymi pieśniami J. Brahmsa op.91.

Nagranie Xudong Baia świadczy o dobrych kompetencjach kameralnych tego pianisty. W umiejętny sposób towarzyszy on solistce, integrując swoistą nastrojowość tych pieśni. Dysponuje ładnymi odcieniami delikatnych brzmień oraz wsluchuje się we frazę śpiewaczki. Zgodnie z uwagami i postulatami, które zawarł w opisie swego dzieła, w odpowiednich momentach podkreśla szczególnie istotne pod względem treści wyrażenia. Jedyny niedosyt, jaki to nagranie pozostawia dotyczy pewnej monotonii nastroju wybranych utworów, być może opisywane w pracy pieśni Luo Zhongronga czy Tan Xiaolina, oparte na dodekafonii, wprowadziłyby nieco innego kolorytu, a Doktorantowi pozwoliłyby ukazać bogatszy wachlarz pianistycznych możliwości.

Dzieło artystyczne oceniam pozytywnie.

Opis dzieła artystycznego

Praca pisemna mgra Xudong Baia napisana pod kierunkiem prof. Katarzyny Jankowskiej- Borzykowskiej, stanowiąca opis dzieła artystycznego, jest obszerna (liczy około 160 stron) i składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych, podsumowania, podziękowań, abstraktu w języku angielskim oraz bibliografii.

Podział tekstu w ramach poszczególnych rozdziałów jest dość rozdrobniony (wiele podrozdziałów i podpodrozdziałów, nie zawsze mających w moim odczuciu swe uzasadnienie). Treść można podzielić na dwie zasadnicze części- wprowadzającą (wstęp i dwa pierwsze rozdziały) oraz główną (rozdziały III-V).

We wstępie autor wyjaśnia swą motywację dotyczącą wyboru tematu słowami: „(...) jako artysta wywodzący się z określonego środowiska kulturowego, pragnie poszerzyć świadomość i poszanowanie dla swojej kultury, skupić się na utrwaleniu i rozwoju tradycyjnej twórczości artystycznej”. Podkreślona zostaje ponadczasowa wartość klasycznej poezji w świadomości współczesnych Chińczyków. Jej swoista estetyka, oparta na orientalnym liryzmie i „subtelna w mocy ukrytych znaczeń” lapidarność, stanowią niezmiennie źródło inspiracji dla twórców. Wyjaśniona zostaje ponadto metodologia badań Doktoranta.

Rozdział I opisuje rozwój gatunku pieśni artystycznej pod kątem historycznym. Następnie przedstawione zostają cechy charakterystyczne chińskiej poezji klasycznej wraz z jej niezwykle skrupulatnie opisanym rozwojem – od czasów sprzed dynastii Qin aż po kres dynastii Qing. W tym miejscu chciałabym wspomnieć, że dla większej czytelności chronologicznej warto

byłoby dla polskiego czytelnika dodać orientacyjne daty panowania poszczególnych dynastii. Rozdział ten jest interesujący, bogaty w nowe dla mnie konteksty i obszary wiedzy. Autor przybliży specyfikę poezji chińskiej niejako przygotowując grunt pod zasadniczy temat swej dysertacji.

Rozdział II podsumowuje rozwój chińskiej poezji, wprowadzając jeszcze bardziej szczegółowe informacje na ten temat. W moim odczuciu jest to jednak w dużej mierze powtórzenie wcześniej opisywanych zagadnień. Następnie przedstawione zostają sylwetki reprezentatywnych kompozytorów chińskich : Qing Zhu, Huang Zi, Tan Xiaolin, Luo Zhongrong i Li Yinghaia. Opisy te są rzetelne i interesujące, jednak zastanawia mnie nieuwzględnienie w tym miejscu, choćby w kilku zdaniach, pozostałych twórców, których dzieła wykonywane są na płycie Doktoranta.

Rozdział III podejmuje analizę harmoniczną, formalną i tonalną partii fortepianowej w pieśniach z tekstami z klasycznej chińskiej poezji. W rozważaniach tych uwzględnione zostają także inne przykłady utworów, niewykonywane przez Doktoranta. Jest to więc zgodne z użytym w tytule pracy terminem: *studium*. Dla pełniejszego jednak poznania opisywanego repertuaru, warto byłoby zaproponować czytelnikowi linki do nagrań.

W podrozdziale dotyczącym tonalności autor z pewną nonszalancją operuje terminologią np. związaną ze skalą pentatoniczną, wplatając chińskie słowa bądź oznaczenia, których znaczenia nie zawsze można dociec.

Rozdział IV zawiera rozważania dotyczące roli akompaniamentu w pieśniach artystycznych. Informacje te są spójne z podtytułem pracy- *Analiza interakcji między pianistą i wokalistą*. Często jednak formułowane przez Doktoranta myśli są banalne czy też wypowiedziane w sposób niezgrabny, np. „pianista musi stworzyć dla śpiewaka odpowiedni nastrój, kreując dla niego obraz muzyczny, który tamten musi rozwinąć” (str. 83) lub „większość utworów wokalnych zawiera fabułę (sic!) (...)... śpiewak musi więc ‘zagłębić’ się w serce postaci”, (str. 84) oraz „przejście (?) w utworach wokalnych jest kontynuacją tego co było wcześniej i zapowiedzią tego co będzie później” (str. 85) .

Rozdział V obejmuje szczegółowe opisy utworów, które pojawiły się na nagraniu Doktoranta. Ponownie ilość zastosowanych podpodrozdziałów nie sprzyja czytelności przedstawianych tez. Występuje tu także najwięcej w całej pracy błędów stylistycznych, językowych i edycyjnych. Autor stosuje liczne kalki językowe, które tylko niekiedy udaje się logicznie rozszyfrować. Zwłaszcza ten rozdział potrzebowałby korekty redakcyjnej. Przytaczane przez Doktoranta przykłady nutowe nie są opisane w klarowny sposób.

Podsumowanie pracy ma na celu przedstawienie w zwięzły sposób wniosków z przeprowadzonych rozważań poprzez „ukazanie nowych perspektyw (...) i cennych odniesień (...) dla zrozumienia wyjątkowego uroku pieśni artystycznych do tekstów chińskiej poezji klasycznej.”

Na podkreślenie zasługuje olbrzymia ilość (ponad 80) pozycji, w większości w języku chińskim, na którą Autor powołuje się w bibliografii. Nie jest natomiast jasne, które z tych źródeł to artykuły a które monografie naukowe. Błędnie też dopisane w tym zestawieniu

zostały numery stron – informacje te powinny znaleźć się wyłącznie w przypisach, które należy formułować wg jednego schematu (w pracy tego uporządkowania niestety brakuje).

Pomimo powyższych zastrzeżeń, opis dzieła artystycznego przyjmuję.

Konkluzja

Niniejszym stwierdzam, że Doktorant wykazał się dobrym poziomem wykonawstwa artystycznego i dostateczną umiejętnością prowadzenia samodzielnej pracy artystyczno-naukowej.

Praca doktorska mgra Xudong Baia zatytułowana „*Studium partii fortepianowej w chińskiej pieśni artystycznej do słów klasycznej poezji chińskiej. Analiza interakcji między pianistą i wokalistą*” rozwiązuje założone zagadnienie artystyczno- naukowe, a tym samym spełnia wymagania art. 187 ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2023r. poz. 742 z późn. zm.)

Przewodniczący Komisji
M. Chybiński